

Šľachtiteľský program plemena merino

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena merino vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č. 194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Pôvod merinských oviec sa odvodzuje od španielskych meriniiek, privezených na územie dnešného Slovenska po roku 1775. Pred rokom 1990 sa na Slovensku chovalo niekoľko merinských plemien, ktoré boli u nás samostatne šľachtené a ktoré pochádzali najmä z bývalého Sovietskeho zväzu (stavropolské merino, kaukazské merino, askánske merino), ale aj z Nemecka (nemecké výkrmové merino označované aj ako fleisch merino) a Austrálie (austrálske merino). Po unifikácii fylogeneticky príbuzných merinských oviec sú v súčasnosti všetky merinské ovce chované na Slovensku vedené pod názvom „merino“. Výnimkou je askánske merino, ktoré je aj dnes chované na Slovensku v čistokrvnej forme v niekoľkých šľachtiteľských chovoch. Ovce plemena merino sú v súčasnosti z hľadiska zastúpenia uznaných plemien na 3. mieste.

Ovce plemena merino sú chované najmä v južných a juhovýchodných oblastiach Slovenska do 500 metrov nadmorskej výšky a 500 mm dažďových zrážok. Zvieratá majú stredný telesný rámec, chrbát je rovný a široký, s dostatočne osvalenými stehnami. Vlna je biela, chumáčiky sú valcovitého tvaru, vlna nemá cvernovitý charakter, dĺžka vlny je pri ročnej striži 70 až 100 mm. Rúno je uzavreté, bez nadvlasov, bez pigmentu. Pigment nie je ani na koži. Merinské ovce majú dokonalý obrast celého tela vlnou.

Do roku 1990 sa merinské ovce šľachtili v prvom rade na vlnovú úžitkovosť, po uvedenom období sa pomocou špecializovaných mäsových resp. mliekových plemien vytvára kombinovaný vlnovo-mäsový typ s vyššou plodnosťou (mäsovo-plodný typ) resp. mäsovmliekový úžitkový typ.

Úžitkové vlastnosti plemena

Hmotnosť baranov je podľa plemenného štandardu 70 - 90 kg. Vo veku jeden a pol roka sa vyžaduje hmotnosť minimálne 70 kg. Hmotnosť bahníc je 55 - 60 kg. Rohatosť je prípustná u baranov, u oviec je nežiaduca. Produkcia vlny pri bahniciach je 4,5 až 6,0 kg, u baranov 6 až 9 kg. Sortimenty vlny AAA až A, t.j. do 25 µm pri bahniciach a do 27 µm pri baranoch (sortiment AB); výťažnosť vlny nad 43 %. Priemerné denné prírastky (ďalej len „PDP“) jahniat počas odchovu dosahujú 240 - 260 gramov. Plodnosť na obahnenú ovcu 115 až 135 %. V prípade dojenia produkcia mlieka v priemere cca 50 – 60 litrov, v dobrých podmienkach aj viac.

Postup šľachtienia plemena

Šľachtiteľský program v chove mäsových plemien na Slovensku a tak isto aj v chove plemena merino je zameraný na zlepšenie ukazovateľov úžitkovosti. Základnou formou šľachtienia je čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mäsa. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti KÚOaK. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej Šľachtiteľskou radou. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtienia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením.

Kontrola úžitkovosti bude sledovať hlavne informácie o plodnosti bahnic, intenzite rastu a osvalení. Do sledovania môžu byť zaradené aj niektoré objektívne ukazovatele zmasilosti (plocha MLT, hrúbka podkožného tuku).

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ.

Plemenná kniha oviec sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schválením orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena merino chovaného v SR

Ukazovateľ		merino
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stredne veľký telesný rámec, s dokonalým obrastom tela vlnou. • Vlna jemná, biela, merinového charakteru, s uzavretým rúnom bez nadvlasu. • Ovce bezrohé, barany prevažne bezrohé.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Vlnovo – mäsový úžitkový typ.
	Chovný cieľ	Kombinovaná úžitkovosť – vlna, mäso, mlieko.
Hmotnosť bahnic	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	70 kg

Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	80 kg
	Chovný cieľ	95 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	45 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	75 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	25 - 27 μ m sortiment A - A/B
PDP jahniat odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,230 kg
	Chovný cieľ	0,270 kg
PDP jahniat odstavu – baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,250 kg
	Chovný cieľ	0,300 kg
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	130 %
	Chovný cieľ	145 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc **uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana